

Пузирний В. Ф.,
*доктор юридичних наук, доцент,
 професор кафедри трудового права, адміністративного права та процесу
 Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
 Чернігівського національного технологічного університету*

АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF SECURITY SERVICE OF UKRAINE

Проаналізовано наукові підходи до трактування поняття «адміністративна діяльність Служби безпеки України» та його складових. Розглянуто характерні ознаки адміністративної діяльності Служби безпеки України. Запропоновано авторське визначення цієї діяльності та шляхи її покращення.

Ключові слова: адміністративна діяльність, завдання, ознаки, Служба безпеки України.

Проанализированы научные подходы к трактовке понятия «административная деятельность Службы безопасности Украины» и его составляющих. Рассмотрены характерные признаки административной деятельности Службы безопасности Украины. Предложены авторское определение этой деятельности и пути ее улучшения.

Ключевые слова: административная деятельность, задачи, признаки, Служба безопасности Украины.

Scientific approaches to rendering of the notion “administrative activity of Security service of Ukraine” and its components were analysed. Characteristic features of administrative activity of Security service of Ukraine were considered. Author definition of this activity and the ways of its improvements were offered.

Key words: administrative activity, objectives, features, Security service of Ukraine.

Постановка проблеми. У сучасних наукових дослідженнях учених-юристів недостатньо розвинутими є матеріальні й процесуальні аспекти адміністративної діяльності правоохоронних органів. Правоохоронна система України потребує нового правового забезпечення через впровадження державних програм, які б реально визначили організаційні аспекти правоохоронної діяльності та окремі напрямки із запобіганням усім видам правопорушень. Тому потрібно поряд із розвитком загально-теоретичних (матеріальних) аспектів поглиблювати й процесуальні, зробивши акцент на тому, що тільки за допомогою ефективних правових процедур управлінської діяльності можна досягнути результатів поставленої мети. Ми переконані, що якісно нового рівня управлінського процесу можна досягнути тільки за допомогою сталого, стабільного правового порядку управлінської діяльності, чітко визначеного кола суб'єктів управлінської діяльності, які зобов'язані у межах своєї компетенції здійснювати відповідні дії. У зв'язку з цим питання адміністративної діяльності Служби безпеки України (далі – СБУ) в умовах сьогодення є достатньо актуальними.

Аналіз останніх досліджень. Окремі аспекти діяльності СБУ були предметом наукових досліджень таких учених, як: О.М. Бандурка, І.П. Голошніченко, М.В. Грек, Р.А. Калюжний, М.М. Карпенко, Г.О. Пономаренко, С.П. Пономарьов та ін. Однак, незважаючи на широкий спектр досліджень, присвячених різним аспектам діяльності СБУ, багато питань залишаються малодослідженими. Це стосується і питань адміністративної діяльності СБУ.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства та наукових розробок

дослідити питання адміністративної діяльності СБУ та запропонувати шляхи її покращення.

Виклад основного матеріалу. Діяльність СБУ побудована на нормативно-правових основах, до яких передусім належать Конституція України [1], закони України «Про Службу безпеки України» [2], «Про оперативно-розшукову діяльність» [3], «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [4], інші акти законодавства України.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України» Служба безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України. Варто зазначити: аналіз функціонування СБУ засвідчив, що існування адміністративної діяльності фактично ігнорується, при цьому пріоритети віддаються тим напрямкам роботи, що є найбільш розвинутими та перспективними. На СБУ відповідно до ст. 2 вищевказаного Закону покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідвально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці. До завдань СБУ також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління й економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [2]. Переважну більшість зазначених

завдань СБУ реалізує у процесі здійснення адміністративної діяльності, тобто під час виконання адміністративного законодавства, використання адміністративно-правових заходів впливу до організацій, посадових осіб та громадян.

Під адміністративною діяльністю підрозділів СБУ М.М. Карпенко розуміє врегульовану нормами адміністративного права специфічну, виконавчо-розпорядчу, підзаконну, державно-владну діяльність уповноважених на це органів та підрозділів із організації та здійснення захисту законних інтересів держави, прав громадян, забезпечення національної безпеки, охорони державної таємниці, попередження та припинення правопорушень, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України. Також згаданий автор зазначає, що адміністративна діяльність СБУ відрізняється від діяльності інших правоохоронних органів своїм змістом, принципами та ознаками. Ознаки адміністративної діяльності СБУ слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних властивостей, які дозволяють відрізнити адміністративну діяльність серед інших видів діяльності (профілактичної, оперативно-розшукової, кримінально-процесуальної, виконавчої та охоронної) [5, с. 119].

Адміністративна діяльність СБУ передбачає використання нормативно закріплених методів. Методи адміністративної діяльності СБУ повинні відповідати принципам діяльності СБУ [6, с. 233].

Методи адміністративної діяльності СБУ досить різноманітні та покликані забезпечити високу ефективність діяльності співробітників СБУ, злагоженість роботи, сприяти розвитку творчої ініціативи кожного співробітника. Їм властиві такі риси:

1) виражають зв'язок суб'єкта адміністративної діяльності з об'єктом цієї діяльності;

2) є засобами здійснення керуючого впливу суб'єкта на об'єкт управління, а також засобами упорядкування, організації процесів, що відбуваються у сфері адміністративної діяльності СБУ, прийомами, за допомогою яких досягаються певні цілі діяльності;

3) становлять найбільш активний елемент в адміністративній діяльності СБУ;

4) мають альтернативний характер [7, с. 112].

Адміністративні методи діяльності СБУ об'єктивно за формою можна поділити на два найбільш характерні види, що застосовуються під час здійснення внутрішньосистемної, тобто організаційної діяльності щодо успішного функціонування підрозділів СБУ, та зовнішньосистемної діяльності, яка пов'язана з виконанням функцій, які покладені на СБУ щодо забезпечення національної безпеки. За способом впливу адміністративні методи поділяють на такі, що зобов'язують до вчинення визначених дій, і такі, які уповноважують вчиняти визначені дії; що заохочують до вчинення соціально корисних дій; що забороняють вчинення будь-яких дій [8, с. 245].

Таким чином, адміністративна діяльність підрозділів СБУ, зважаючи на особливий характер специфічного державного виду діяльності цієї служби, повинна характеризуватися не крізь призму її завдань та функцій (захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці), а з огляду на їхнє організаційне забезпечення (видання правових актів управління, здійснення юридично значущих дій, організації співпраці, взаємодії та адміністративно-договірної діяльності, участі у заходах із забезпечення прав громадян).

На наш погляд, питання адміністративної діяльності СБУ потребують подальшого вдосконалення через формування організаційних алгоритмів, за допомогою яких здійснюватиметься аналіз реального стану впливу цих органів на процеси протидії правопорушенням, визначатимуться проблеми, які є характерними для цього органу, та запобігати їхній появі в його діяльності, розроблення конкретних організаційно-управлінських процедур, які сприятимуть досягненню поставлених завдань. Покращення адміністративної діяльності СБУ ми також пов'язуємо з підвищенням відповідальності та свідомості співробітників СБУ за діяльність цього органу, відхилення від стандартних (шаблонних) кроків, визначених для того чи іншого завдання, але не виходячи за нормативно визначені межі. На фоні переформатування адміністративних відносин потребує осучаснення і матеріально-технічне забезпечення СБУ.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, доходимо висновку, що адміністративна діяльність СБУ – це врегульована нормами адміністративного права державно-владна, підзаконна, організаційно-розпорядча діяльність, спрямована на виконання завдань, покладених законодавством, та впорядкування внутрішньосистемних відносин, спрямованих на забезпечення чіткої організації й функціонування СБУ. Адміністративну діяльність СБУ можна поділити на такі види: 1) зовнішня адміністративна діяльність – спрямована на виконання покладених на цей орган завдань; 2) внутрішня адміністративна діяльність – стосується впорядкування внутрішньосистемних відносин та забезпечення чіткої організації й функціонування СБУ. Внутрішня адміністративна діяльність має допоміжне значення і покликана забезпечити належну організацію роботи СБУ щодо виконання покладених на неї завдань, спрямованих назовні. Навпаки, зовнішня адміністративна діяльність є основною, оскільки у процесі її здійснення практично реалізуються завдання та функції, що визначають призначення СБУ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358.
5. Карпенко М.М. Адміністративна діяльність підрозділів Служби безпеки України / М.М. Карпенко // Вісник ХНУВС. – 2014. – № 1(64). – С. 111–121.
6. Грек М.В. Методи адміністративної діяльності Служби безпеки України / М.В. Грек // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. – № 25. – С. 233–241.
7. Угровецький О.П. Організаційно-правові засади охоронної діяльності Державної служби охорони при МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Угровецький Олег Петрович ; Національний університет внутрішніх справ. – Х., 2004. – 200 с.
8. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник / О.М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.